

O liri i mrtvim psima

1.

Pesnik je čučao na čunu, skriven među trskom. Ono malo svetlosti što se mestimično probijalo kroz gusti ševar šaralo je po njegovom licu. Mogli su se nazreti tek grubi obrisi povijenog nosa, uske, duge brade i istaknutih obraza. Oči su izgledale bezbojne, samo neodređeni sjaj u tami upalih duplji. *Noć je spustila masku na moje lice*, pomisli. Voleo je da smišlja takve rečenice. Po njemu, to beše prava odlika jednog stvaraoča; prikladna slika u svakom trenutku, skockana u divnu rimu i slatke reči koje ostavljaju bez daha. *Rujna i bujna; tajna i sjajna; tama i sama; žena i njena; zlatna jesen i mladić zanesen*; svemu je nalazio mesta u svojim stihovima. Epitete slaže kao drva na kamaru; bez ikakvog reda i smisla. Sam za sebe – sve lepši od lepšeg! Zlata u samo jednoj njegovoj zbirci beše toliko da Eldorado spram toga delovaše kao uboga palanka, gde siromasi žive rijući zemlju. Sjajni mesec, šareni kepec, sunce zlatno (ah!), polje blatno, rodni kraj, voljeni zavičaj, osmesi lažni, obrazi suzom vlažni – defilovali su po njegovim pisanijima kao poludela menažerija kakvog nadrealnog cirkusa nakaza, u stampedu koji preti da izgazi sve na svome putu. U početku, kritičari behu protiv njega. Na kraju ih – kako je on mislio – pridobi svojim kvalitetom. Istina, mnogi od onih što se behu ostrvili na njega već su odavno u čamovom krevetu – ali, ko mari! Hvalospev je hvalospev, i nema veze ako on mora da napiše drugome sličan da bi ga dobio. Neumorno se uguravao u svaki javni događaj, gori nego babuskere koje se jagme oko cena kilograma zelja na pijaci. I na kraju – uspe mu! Postao je *neko*, afirmisan pesnik sa mnogim zbirkama, u književnom krugu sebi sličnih.

Taj... taj... gnevna misao mu se se promeškolji, preteći da se probudi. Taj gnusni strvinar, koji kida meso sa kostiju divova. Otkud mu pravo da dođe sa svojim stihovima, u kojima se spominjahu mrtvi psi, blato i lokve – kako se jesen može opevati bez raskošnog, bakrenog tepiha? Zar treba samo trpati najodvratnije moguće pojmove, a zatim *to* proglasiti za umetnost? Mrtvi psi, nije nego.

Ipak... Bilo je onih koji su nešto videli u toj novoj umetnosti, koji su osporavali njegovu poeziju – nasleđe velikana. Grupica tih novih *kritičara* – koliko mu je samo gorčine izazivala ta reč! – neumorno je vodila svoj krstaški pohod protiv velikih pesnika, kakav je naravno bio i on. E, dokazaće im ko je najbolji. Napisaće pesmu nad pesmama (*Kako samo mudro ubaci referencu na hebrejsku književnost, zar ne?*), koja će vekovima, ma, i duže, opstajati.

Videće oni.

2.

Žensko telo izranja iz vode; kao strela što izleće iz luka. Kapljice prskaju u nizu lukova dok otresa svoju kosu; talas crnine koji za trenutak skriva njenu nagost. Vlažna koža presijava se, dok se vretenasti mišići poigravaju. Nalik je bezbrojnim predstavama Žene, ali i potpuno različita od njih. Svaki njen pokret – tako bi mogli reći – nalik je poeziji. Ne može se nazreti ni trunka izveštačenosti, glume – prirodna

je, poput reke koja teče, poput vrbe što se njiše na vetru. Ne drhti od hladnog vazduha; uspravna je, gorda. Da miruje, bila bi nalik kakvom antičkom... Zaboravi! Neprestano je u pokretu, a njena put je topla, različita od ledenog mermera. Oslikavanju tog prizora treba da pristupimo pažljivo, da isplovimo iz plićaka gde se kliše naizgled nevino brčkaju u duboko more prave poezije.

Iznenada, disonantni ton. Za nju naliči škljocaju okova. Oseća kako se izvija od bola koji je preplavljuje na jedan kratak, ali zastrašujući trenutak. Utroba joj se najednom grči; mišići drhte; a grlo joj se skuplja. Stoji ukipljena, poput košute zatečene pred lovcem.

Zvuk, opet. Svesna je šta to znači, ali poriče da prizna tu mogućnost. Trese se, dok joj nutrina gori, a klinovi boli joj se zabijaju u oči. Pokušava da vrišti, ali ne može.

Svirač se ohrabruje. Sada se može nazreti da je reč o nekom žičanom instrumentu, iako je očito da onaj ko ga drži postiže isti uspeh kao i prosečno pseto sa sviranjem trombona. Ona nemo plače; jeca; dok se koprca u plićaku, opružena na boku. Bol je još gori za nju, koja ga tokom svog dugog života nije često neposredno osećala.

Zna šta se dešava – jer zvuk koji se čuje je lira, njen atribut, koji je završio u tuđim rukama.

Ona je Erato – muza poezije.

3.

Pesnik pobedonosno steže liru, dokono prebirući po njenim žicama. Znači, *bilo* je istinito ono što se pričalo. Erato se zaista kupala u toj reci, a njemu je bilo lako da dograbi njen atribut, tek tako ostavljen na obali. Samo je trebalo da pruži ruku iz zaklona trski – i, uspeh. *Kao neka od onih narodnih priča*, pomisli.

“*Errrato!*” žudno prošapta. Usled uzbuđenosti, njegove govorne mane (i vrline) još su se više isticale.

“*Errrato*, gospodarim tobom!”

Uzima štap sa dna čuna i njime se odguruje nizvodno, ka njoj. Sa vremena na vremena okine po koji ton, čisto da bi video kako je kontroliše, da bi uživao u njenoj nemoći. Ubrzo, dolazi do mesta gde ona leži, uskoprcalih udova koji podižu pesak i mute vodu. Pušta čun da se nasuče, bosim stopalima zagazivši u hladni tok. Pored stopala kao da mu jurnu ribica, ali on to ni ne primeti. Potpuno se usredsredio na Erato.

“Šta želiš?” muklo progovara Muza.

Spušta ruke sa žica lire, ali je drži privinutu uz grudi, kao dete. Ćuti.

“Moje telo? Hoćeš da me imaš ovde, na obali?”

“Ne-e.” slabašno progovara. Naspram njenog, glas mu deluje bledo i neupečatljivo.

“Da pogodim” podrugljivo će ona “želiš da budeš najveći pesnik svih vremena. Uostalom, što bi se toliko mučio da napastvuješ jednu od Devet, kada na svakom uglu možeš odvući neku seljančuru.”

“Da-a.” žudno će on. “Učini da napišem najbolju pesmu ikada. Učini da više

nikada ne sumnjaju u mene. Učini to – ili ću razmrskati tvoj atribut o stenje!”
Ona drhti.

“Daj mi ideje! Hoću da *vidim!*”

Pridiže se na laktove, gledajući ga drevnim očima.

“Šta želiš, to ćeš i dobiti.”

4.

Sahara. Mrtvi Tuareg leži u pesku, proboden kopljem, a majka čuči pokraj njega. Vetar komeša pesak, a ona čeka, lica prekrivenih plavim velovima.

5.

Čelik pada sa neba, čelik i vatra; brišući grad. *Brest*. Tako se zove. Da. Reka odnosi leševe, spira ih sa svojih obala. Kiša. Neprestana kiša.

6.

Grobovi; brojni grobovi. Neki su tek obične rake; drugi su ogromne jame pune prosjaka i lualica, zalivenih krečom. Negde u daljini nazire se palisada kamenih ploča: rupe gde leže kosti bogatih. Negde pored begovska grobnica, sa kamenim turbetom.

7.

Istinski pesnik leži na dnu rake, pokraj svoje neveste. Čuje šum sinjeg mora, a kroz pukotine nazire zvezdano nebo. Mesec sja. On čeka da zaspi, da sanja snove o njoj, pokraj njenog tela.

8.

Nebo i šuma, reka; sve plamti. Okean. Beskraj.

9.

...

10.

“Dosta!” viče, dok mu lira ispada iz onemoćalih ruku. “Dosta!” Ona se polako, bolno pridiže, a zatim uze svoj atribut.

“Pokušao si oteti ono što ti ne pripada.” tiho progovara. “Dala sam, ali neću uzeti natrag, ma koliko bio nemoćan da se tome suprotstaviš.

“*Ne želim da vidim!*” prolama se krik, koji prerasta u bespomoćan jecaj. Na kolenima, gotovo puzeći, on zalazi u tok. Gura glavu u tok, i, kao što davljenik žudi

da udahne vazduha, pokušava da ispuni pluća vodom. Oseća klopot mehura vazduha koji izlaze iz njegovih pluća; vodu koja mu se sliva u disajne puteve. Gotovo sa olakšanjem, žudno, još jednom je udiše.

Pre nego što su slike nestale, začuo je kako ona pevuši za sebe, prebirući po svome instrumentu.

Nešto o mrtvim psima.